

Hvad er skak?

Spørgsmålet kan besvares meget enkelt: Det er et spil, som spilles med 32 brikker på et bræt med 64 felter. Reglerne kan du finde her: [Reglerne](#). Men et sådant svar dækker ikke de mange spændende sider af skakspillet. Lad os derfor prøve at uddybe svaret.

Til at begynde med kan det konstateres, at skak er verdens ældste spil, og selvom reglerne har ændret sig noget i de seneste 500 år, så er dets ide og sjæl den samme, som da det opstod for 15 århundreder siden. Hvor dette skete, fortæber sig i historiens tåger, men eksperterne mener, at det stammer fra Indien omkring 6. årh. efter Kr. Herfra bredte det sig videre mod vest, og har optrådt i alle de store kulturer.

Når du dykker ned i skakspillets labyrint af muligheder og prøver at forstå dem, er du således i selskab med indiske, persiske og arabiske spillere, som gennem tiderne har dyrket spillet og bidraget til dets udvikling. Du er i selskab med konger og herremænd, generaler, købmænd og bønder, som især i middelalderen og nyere historisk tid har tillagt spillet stor betydning og værdi. Du er ligeledes i selskab med den moderne tids mestre, som har tilført spillet et væld af ideer og praktisk turneringsskak. Og du er endelig i selskab med millioner af mennesker fra stort set alle dele af verden, som kender og værdsætter det samme spil. "Gens Una Sumus" er verdensskakforbundets motto: Vi er en stor familie. En meget rammende betegnelse.

Skak er et krigsspil med en rigdom af varianter og strategier. For at vinde kræves det, at man forstår strategierne og de mange taktiske muligheder, som opstår i ethvert skakparti. Man kan næsten føle en afhængighed af at søge efter den fulde forståelse af en åbningsvariant, at ville spille det perfekte parti, at finde den smukkeste kombination. De fleste spillere oplever dette som en intellektuel udfordring og det ansporer deres vinderinstinkt. I en hjernestyrkeprøve med en anden person må man demonstrere den bedste indsigt og beherskelse af spillets aspekter, og sejren er en stimulans man igen og igen vender tilbage til. Omvendt får nederlaget en til at stræbe efter at komme igen ved at vinde det næste parti.

I skak gælder traditionelt en høflig omgangstone og et regelsæt, som gør, at man kan kalde det et gentleman spil. Det er ikke mange idrætter eller spil, hvor parterne kan finde på at analysere sammen efter kampen. For børn og voksne er skakkens disciplin og omgangsformer en opdragende faktor, som fremmer den gode vinder, såvel som den gode taber. Man kan ikke snyde i skak. Men man kan begå fejl, masser af fejl, og i princippet afgøres alle partier af, at en af parterne begår større eller mindre fejl. De dygtigste spillere vinder på selv de mindste fejl hos modstanderen, og laver selv sjældent fejl. Spillere, som kæmper sig op igennem graderne må uden forbehold respekteres for deres spillestyrke.

Udover det nævnte har skakken for børn mange værdifulde kvaliteter. Koncentration, logisk sans og kombinatoriske evner styrkes. Evne til at arbejde og tænke under pres, dømmekraft, samt evne til at træffe beslutninger påvirkes også i gunstig retning. Disse positive virkninger kan mange voksne også have gavn af.

Nogle af skakkens berømte stillinger og kombinationer indeholder stor skønhed, der kun kan sammenlignes med oplevelser indenfor matematik og kunst. De bedste spillere viser kreativitet og teknik på højt plan. Især i de sidste 200 år har der vist sig en række store personligheder på skakscenen. Studiet af deres bedrifter og partier er en kilde til stadig fascination for mange amatørspillere. Styrkeniveauet er hævet betydeligt i denne periode, således at det i dag er en enorm præstation at komme helt til tops. Spillere i verdenseliten må vælge skak som fuldtidsbeskæftigelse, og det kræver alle fysiske og mentale ressourcer at blive verdensmester. Skak på det professionelle plan må betragtes som en sport. Topspillerne skal ikke blot vedligeholde skaklige færdigheder. Konditionstræning, kostvaner og mental træning indgår hos mange for at kunne klare kravene i hårde skakturneringer og matcher.

Skak er dog ikke kun forbeholdt de geniale mestre. Det kan på forunderlig vis tilfredsstille os almindelige mennesker uden særlige talenter. Vi kan dyrke det for hyggens skyld og have stor fornøjelse deraf. Et specielt forhold ved skak sammenlignet med andre aktiviteter er, at spillet kan dyrkes uanset alder, køn, status og fysiske evner, og folk indenfor de nævnte kategorier kan uden problemer konkurrere indbyrdes. Skakspillet appellerer til stort set alle kulturer verden over, og er dermed et fremragende middel til at skabe kontakt. Skakreglerne er universelle og skakkens sprog forståes derfor selvom parterne måske ikke taler samme sprog.

Moderne IT teknologi har tilføjet nye dimensioner til skak, ikke blot fordi skakcomputerne er blevet udviklet til hidtil uset styrke og har leveret databaser til lagring af åbninger og partier, men også fordi internet-skakklubber gør det muligt for skakspillere at mødes virtuelt på tværs af landegrænser, tid og sted. På trods af internet skakkens fremmarch er det traditionelle klubliv stadig levedygtigt og tilbyder et miljø, hvor elskere af skakspillet kan mødes i hyggeligt samvær uanset baggrund og status. I de sydlige, varmere lande spilles skak gerne på torve og cafeer, i Ungarn sågar i svømmebassiner.

En anden side af skakspillet er, at det har skabt talemåder og metaforer i sproget (f.eks. holde nogen i skak, regeringsrokade osv.), ligesom det optræder i litteratur, film og malerkunst. Her kan kun fremhæves nogle få eksempler.

En del psykologiske spændingsromaner med indlagte mord centrerer sig om skakspillet, som herved får et skær af

noget ildevarslende og dybsindigt, hvor en kriminel mastermind styrer dramaet på skakbrættet og i virkelighedens verden, se f.eks. den fremragende "Det Flamske Maleri" af Pérez-Reverte. Den overlegne og farlige intelligens, der styrer skakbrikkerne og mere til, illustreres også af Spectre agenten Kronsteen i "From russia with love". Men heldigvis er det agent 007, der vinder til sidst. På det godes side ses Humphrey Bogart i "Casablanca" som den skakspillende værtshusholder Rick. Han er hele tiden et træk foran sine modstandere.

I musicalen "Chess" mødes en amerikansk og en sovjetisk mester om verdensmesterskabet i skak, og en dame blander sig, så en kærlighedsaffære opstår. Historien bygger på den berømte match mellem Boris Spasskij og Bobby Fischer i 1972.

En meget fin lille historie om skak er Stefan Zweigs "Skaknovelle" fra 1943, hvor fascinationen af skak og skakmestre er levende fortalt. Den er filmatiseret i 1960 med Curd Jürgens som skakgeniet Dr. B. Der kan findes mængder af andre eksempler på skak som kulturfænomen.

Med denne lille rundtur i skakspillet univers har det indledende spørgsmål fået et foreløbigt svar. Men svaret forstår du først rigtigt, når du selv har prøvet spillet.